

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS
TA'LIM VAZIRLIGI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
INNOVATSION
RIVOJLANISH VAZIRLIGI

BOSHLANG'ICH TA'LIM **SIFAT VA SAMARADORLIGINI** **OSHIRISH: STRATEGIYA,** **INNOVATSIYA VA ILG'OR** **TAJRIBALAR**

xalqaro ilmiy-amaliy anjumani

MATERIALLARI

20 сентябрь 2021 йил

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

**“BOSHLANG'ICH TA'LIM SIFAT VA
SAMARADORLIGINI OSHIRISH: STRATEGIYA,
INNOVATSIYA VA ILG'OR TAJRIBALAR”
MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIV-AMALIV ANJUMANI
MATERIALLARI**

**«ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА И ОПТИМИЗАЦИЯ
ЭФФЕКТИВНОСТИ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ:
СТРАТЕГИЯ ИННОВАЦИИ И ПЕРЕДОВЫЕ ОПЫТЫ
ОБУЧЕНИЯ»
МАТЕРИАЛЫ
МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ**

**“IMPROVING THE QUALITY AND EFFECTIVENESS OF
PRIMARY EDUCATION: STRATEGY, INNOVATION
AND BEST PRACTICES”
INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE**

20 sentyabr 2021yil

Buxoro

Biz o`quvchilarni maktabga ilk qadam qo`ygan kunlaridan boshlab ularga salomlashish odobini o`rgatamiz. “Assalomu alaykum”- “Sizga salomatlik tilayman” degan ma`noni anglatishini va salomlashganda o`ng qo`limizni ko`ksimizga qo`yib salom berishimiz kerakligini hamda salomlashganda to`liq salom berish lozimligi to`g`risida o`quvchilarga ma`lumot beramiz. “Vaalaykum assalom”, ya`ni, “Sizga ham sihat-salomatlik tilayman” ma`nolarini o`quvchilarga aytamiz.

Ushbu hikoyada ham nabirasi Niginaning bobosiga choiroyli qilib salom bergani aytiladi. Hikoyada boboning nabirasiga bergan tanbehiga diqqat qiladigan bo`lsak, bobo “salomni ertalab vaqtli turib beradilar” – deydi. Biz shu o`rinda o`quvchilarga salomlashish qoidalarini “qay holatda salom berish mumkin, qayerlarda salom berish mumkin emas” kabi qoidalarni ham uqtirishimiz lozim. Bugungi kunda biz ko`p duch kelgan holatlardan biri yoshlarimizni ko`p holatlarda salom bermasliklari yoki salom berganda to`liq shu jumlaning aytmasliklaridir.

Hadisi sharifda bu xususida shunday deyiladi: bir kishi Rasululloh sallolohu alayhi vassallam: “Islomning qaysi amali eng yaxshi” deb so`raydi. Ul zot javob berdilar: “Islomning eng yaxshi amallari bu ochlarga taom berish va tanigan-u tanimagan kishingga salom berishdir”. O`quvchilarga salom berishning eng qisqa ko`rinishi “Assalomu alaykum” degan jumla ekanini singdirish nafaqat o`qituvchilarimiz, balki ota-onalarimizning ham vazifasidir. Zero, tarbiya oiladan boshlanadi. Donishmandlarimiz “Tarbiya qancha mukammal bo`lsa, xalq shunchalik baxtli yashaydi”, deya bejiz aytishmagan.

Biz Safar Barnoyev hikoyalarida ana shunday tarbiya namunalarining guvohi bo`lamiz. Shu boisdan ham o`quvchilarni kitobga bo`lgan mehrini oshirish kunning eng muhim vazifa bo`lmog`i lozim.

Badiiy asarning eng muhim xususiyati shundaki, u inson qalbini mayinlashtiradi, tuyg`ularini o`tkirlashtiradi, ma`naviy-ruhiy barkamollikni tarbiyalaydi. Shunday ekan, kelajak avlod bo`lgan yosh o`quvchilarga yoshligidan kitob o`qishga mehr uyg`otaylik va ularga namuna bo`laylik.

BOSHLANG`ICH TA`LIM TIZIMIDA O`QUVCHILARNI ONA TILIGA MUHABBAT MOTIVLARI ASOSIDA TARBIYALASHDA BOLALAR SHE`RIYATINING O`RNI

DOI: 10.53885/edinres.2021.97.56.022

*B.S.Jamilova, BuxDU professori
Nigora Murtazoyeva, Zamira Naimova,
BuxDU, Boshlang`ich ta`lim fakulteti
4-kurs talabalari*

***Annotatsiya:** maqolada boshlang`ich ta`lim tizimi va boshlang`ich sinf o`quvchilarini ona tiliga muhabbat motivi asosida tarbiyalashning pedagogik va estetik ahamiyati haqida fikr yuritiladi.*

***Kalit so`zlar:** tilshunos, tafakkur, so`z san`ati, motiv, obyekt, estetik, uzluksiz ta`lim*

Xalq madaniy olamining shunday tarmog`i borki, ular uchun til xuddi rassom uchun rang, bo`yoq, hayhkaltarosh uchu loy yoki tosh singari moddiy vosita bo`lib xizmat qiladi. Bu tarmoq adabiyotdir. Shuning uchun adabiyot so`z san`ati hisoblanadi. So`z bir vaqtning o`zida ham tilshunoslik, ham adabiyotshunoslikning ham o`rganish ob`ekti hisoblanadi. Ularning farqi faqat so`zga qanday nuqtayi nazardan yondashishga bog`liq. So`zning atash ma`nosi va uning ontologik tuzilishi tilshunoslik ob`yekti bo`lsa, uning ta`sir etish, badiiy-estetik vazifasi adabiyotshunoslikning o`rganish ob`yekti hisoblanadi. Binobarin, ona tilini o`rganishda adabiyot fanlarining ahamiyati katta bo`lganidek, boshlang`ich sinflar uchun shu vazifani o`tovchi o`qish darslarining ta`siri katta. Ta`bir joiz bo`lsa, o`qish darslarining asosiy maqsad vazifalarining aksariyati ona tili bilan bog`liq. Jumladan, uzluksiz ta`limning boshqa bosqichlaridan farqli o`laroq, boshlang`ich sinflarning o`qish darslarida o`quvchilarning o`qish malakalarini shakllantirish, asar matni ustida ishlash ta`limning didaktik maqsadi hisoblanadi. Shunga ko`ra o`qish darslarining yetakchi xususiyati o`quvchilarning savodxonligini ta`minlash bilan birga, badiiy adabiyotning sehirli olamiga olib kirish, milliy mafkura asosida yuksak axloqiy qadriyatlar ruhida tarbiyalashga qaratiladi.

Umuman ona tilini o`rganish har bir millatning burchi va farzi. Shunday ekan, boshlang`ich sinf o`quvchilari o`qish va sinfdan tashqari o`qish darslarida bolalar shoirlarining ona tilini o`rganishga bag`ishlangan she`rlarini ko`plab yod olishi, ma`no mohiyatini anglashga harakat qilishi maqsadga muvofiq. Ona tilini sevish, undan faxrlanish tuyg`usi aynan shu mavzudagi she`rlar orqali bola ruhiyatiga singdiriladi. O`zbek bolalar she`riyatida T.Adashboyev, M.A`zam, K.Turdiyeva ijodida aytish mumkinki, aynan ona tilini ulug`lovchi hamda uning jonbaxsh qudratini talqin etuvchi she`rlar talaygina.

Jumladan, T.Adashboyevning “Ona tilim” she’rini har bir o`quvchi yod olishi tabiiy. Unda o`ziga xos tarixiy qadriyatlar ifodasi mujassam:

Buyuk Temur jahon bo`ylab,
O`z dovrug`in slogan tilim.
Mir Alisher bobomlardan
Meros bo`lib qolgan tilim.
Bobur Mirzo she`rlaridan,
Rang va qiyos olgan tilim.
Shunday tildan tonar bo`lsam,
Qiyma-qiyma bo`lsin tilim.
Alla bo`lib jaranglagan,
Ona tilim – jon-u dilim.

O`qish darsida bu she’rni samarali o`tish uchun albatta, o`quvchilarning ona tili, tarix fanidan olgan bilimlariga murojaat qilinadi. Alisher Navoiydek mutafakkir dahoning bu tilga bo`lgan yuksak ehtiromi, shu tilda bitilgan Bobur Mirzo g`azallarini butun jahon tarjima orqali bo`lsa-da, o`qib, tasanno aytgani, ana shu til bizning ona sutimiz bilan baravar qulog`imizga ham alla orqali kirganiga shukronalik ifodalanganki, buni 3-sinf o`quvchisiga turli usul va metodlar orqali yanada ta’sirchan tushuntirish mumkin.

M.A’zamning ona tili haqidagi she’rlari istiqloq yillarida asl mohiyati bilan namoyon bo`ldi. Shoirning yosh lirik qahramoni endi o`z ona tilini kattalardan kam sevmaydi:

Ona tilim, turkiy tilim,
Ardoqligim o`zbek tilim,
Avaylayman seni doim
Qaboq ila ko`zdek, tilim.

Ta’kidlab ko`rsatilgan so`zlar to`rt bandli she’rning har birida turli sifatlar bilan qo`shib takrorlanadi. Bunda o`zbek tilining qadimligi, ko`rki, donoligi, onaga tengligi uchun ham uni almashtirib bo`lmasligi ta’kidlana boriladi. Shoir ona tilini avaylashni ko`z-u qaboqqa mengzashi ham bejiz emas. Ko`z insonga berilgan ilohiy ne`matlar ichida eng ardoqlisi. U yorug` olam ma’nosi bo`lishdan tashqari, inson botinini o`zida namoyon etadi. Donishmandlar odamni ko`ziga qarab, kimligini ayta olishgan. Ko`zimizni asrash bilan nafaqat, hayot mazmunini, demakki, o`zligimizni, ko`nglimizni asragan bo`lamiz. Xuddi shu xususiyat ona tiliga ham xosligini shoir:

Turkiy tilim, ko`rkli tilim,
O`zbek tilim, ko`zdek tilim,

misralarida jo etgan. Muhimi, bolalarga yoshligidanoq o`z ona tillarini sevishga da’vat etish ana shunday satrlar ta’sirida ommalashdi.

LOYIHALASH – TA’LIMNING SIFAT VA SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING MUHIM SHARTLARDAN BIRI

DOI: 10.53885/edinres.2021.28.95.023

Mahmudov M. H.,p.f.d., professor
Ne’matova F. B.BuxDU o`qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta’limning sifat va samaradorligini oshirishda loyihalashning o’rni hamda boshlang’ich ta’limni loyihalashdagi muammo va to’siqlar, ularning yechimlari xususida so’z boradi.

Kalit so'zlar: loyihalash, ta'lim faoliyati, boshlang'ich maktab yoshidagi bolalar, sifat va samaradorlik, didaktik loyihalash.

Annotation: This article discusses the role of design in improving the quality and effectiveness of education, as well as the problems and obstacles in the design of primary education and their solutions.

Keywords: design, educational activities, primary school children, quality and efficiency, didactic design.

Аннотация: В статье обсуждается роль дизайна в повышении качества и эффективности образования, а также проблемы и препятствия в дизайне начального образования и их решения.

Ключевые слова: дизайн, образовательная деятельность, дети младшего школьного возраста, качество и эффективность, дидактический дизайн.

	Гуляммов Дж. Р.	Таълим жараёнини индивидуаллаштириш: муаммо ва унниг ечим йўллари	32
16.	Akramova G.R.	Raqamli ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilarda tanqidiy tafakkurni shakllantirishning muhim jihatlari	35
17.	Istamova Sh.M.	Badiiy adabiyot vositasida o'quvchilarning nutq madaniyatini shakllantirish	37
18.	Jamilova B.S., Rahmatova Sh.	Boshlang'ich ta'lim sifat va samaradorligini oshirishda integratsiyalashgan darslar metodikasi	39
19.	B.S.Jamilova, Jalilova Sh.	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining intellektual va badiiy salohiyatini rivojlantirishda ommaviy axborot vositalarining o'rni	41
20.	Nusratova H. Ch	Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik madaniyatini shakllantirish	42
21.	Jamilova B.S., Murtazoyeva N., Naimova Z.	Boshlang'ich ta'lim tizimida o'quvchilarni ona tiliga muhabbat motivlari asosida tarbiyalashda bolalar she'riyatining o'rni	44
22.	Mahmudov M. H. Ne'matova F. B.	Loyihalash – ta'limning sifat va samaradorligini oshirishning muhim shartlardan biri	45
23.	Quvvatova D.	Hamid Olimjonning "O'rik gullaganda" she'rini va "bo'lsam" radifi g'azalini klaster usulida o'rganish yo'llari	47
24.	Sidiqova D. Sh. Xayrullayeva N. N.	Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun "Mental arifmetika"ning ahamiyati	48
25.	Akramova S.R.	Jamol Kamol g'azallarida o'zbek mumtoz she'riyatiga xos an'anaviy metaforik obrazlar tizimi	49
26.	Djurayeva S. N. Davronova D.	Boshlang'ich ta'limda dars samaradorligini oshirish muammolari	51
27.	Rajabova G. M.	Maktabgacha ta'lim muassasasi va boshlang'ich ta'lim orasidagi uzviylik	53
28.	Mutalova D. A.	Ta'lim klasteri – pedagogik hamkorlik texnologiyasi sifatida	55
29.	Umurov Z.L.	Boshlang'ich ta'lim sifat va samaradorligini oshirishda kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish pedagogikasining roli	58
30.	Kakharova M.Yu..	Intellectual enhancement of protagonists in uzbek and english novels	59
31.	Дустова Д. С.	Принципы набора текстов по искусству для занятий со студентами и направления начального образования по русскому языку	62
32.	Saidova Sh. E.	Yoshlarni halollik va tejamkorlik ruhida tarbiyalashda sharq mutafakkirlari qoldirgan ma'naviy merosdan foydalanish	64
<p style="text-align: center;">IKKINCHI SHO'BA. ZAMONAVIY TA'LIMDA UMUMILLIY VA UMMUMADANIY QADRIYATLAR O'RNI СЕКЦИЯ № 2. МЕСТО ОБЩЕКУЛЬТУРНЫХ ЦЕННОСТЕЙ В СОВРЕМЕННОМ НАЧАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ SECTION № 2. THE ROLE OF NATIONAL AND INTERCULTURAL VALUES IN MODERN</p>			

PRIMARY EDUCATION			
33.	Чулкина Н. Л., Акрамова Н. Р.	Речевое развитие детей в двуязычных семьях	67
34.	Ўраева Д. С.	Оғзаки ҳикояларни дарсда ўргатишни ташкил этиш	70
35.	Омер Эльнур-Эльшейх Идрис Мохамед Нур	Общая характеристика арабского языка	72
36.	Kurbanova N. P.	Innovative approach with concept (just in time concept) utilization in language acquisition of young learners	79
37.	Рахмонова Г.Ш., Асадова В.	Развитие духовно-нравственных компетенций у студентов	81
38.	Кенан Алтинкая	Туркий халқлар анъанавий педагогик қарашларида мақолларнинг ўрни ва вазифалари	82
39.	Аҳрарова З.Б.	Жадид дарсликларининг илмий- назарий асослари	85
40.	Абдуллаева Н.Б.	Замонавий таълимда устоз ва шогирд муносабатлари: анъанавийлик ва замонавийлик	87
41.	Файзуллаев М.Б. Шарипова Н.	Отношение помещиков к чичикову, как новому поколению дельцов	90
42.	Teshabayeva Z. S.	Maktabgacha ta'lim tashkilotiarida sahnalashtirish faoliyatining shakllari	91
43.	Рахимов М. Ш.	Жисмоний тарбия дарслари жараёнида ўқувчи қобилиятларини шакллантиришнинг психологик асослари	93
44.	Maripova N. X.	Maktabgacha ta'lim sohasida bo'lajak tarbiyachilarni innovatsion faoliyatini klaster yondashuv asosida modellashtirish	94
45.	Sharipova M. B.	Yosh avlodning ruhiy va ma'naviy dunyosini boyitishda qahramonlik eposining o'rni	97
46.	G'afforova D. A.	Tarbiyachilar kreativligini oshirish yo'llari	99
47.	Axmedova Sh.N.	Zamonaviy ta'lim: adabiyot darslarida xotiralardan foydalanish vositalari	101
UCHINCHI SHO'BA. BOSHLANG'ICH TA'LIM SIFAT VA SAMARODORLIGINI OSHIRISH STRATEGIYASI СЕКЦИЯ № 3. СТРАТЕГИЯ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА И ЭФФЕКТИВНОСТИ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ SECTION № 3. STRATEGIES TO IMPROVE THE QUALITY AND EFFECTIVENESS OF PRIMARY EDUCATION			
48.	Қосимов Ф. М. Абдуллаева Н.	Сонларни рақамлашни ўрганишда ижодий мазмундаги ўқув топшириқлари	104
49.	Қосимова М.М. Турсунова М.	Масала тушунчасини биринчи синфларда киритилиши	105
50.	Axrorov I.	Boshlang'ich sinflarda arifmetik masalalar ustida ishlash borasida ba'zi metodik mulohazalar	108
51.	Hakimova M.M., Ergasheva F.B.	Matematika darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv-intellektual qobiliyatini rivojlantirish	110